

CUM SĂ IEI DECIZII CU PRIVIRE LA BANI

MODULUL 2

Finanțat de Programul Erasmus+ al Uniunii Europene. Cu toate acestea, Comisia Europeană și Agenția Națională nu pot fi considerate responsabile pentru orice utilizare a informațiilor conținute în acest document.

Co-funded by
the European Union

"Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education Project" is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Temele acestui Modul

1. Ce reprezintă banii?
2. Cum sunt creați banii?
3. De ce avem nevoie de bani?
4. Care sunt deciziile referitoare la bani?
5. De ce trebuie să învățăm despre bani?

Stimați cursanți,

Bine ați venit la cel de-al doilea modul al programului nostru de educație financiară. În acest modul, vom învăța despre cum să luăm decizii cu privire la bani. În fiecare zi luăm decizii cu privire la bani, iar acestea au consecințe pozitive sau negative. Atunci când învățăm conceptele financiare și deciziile legate de bani, putem lua hotărâri inteligente cu privire la bani și ne putem crește bunăstarea.

1. În acest modul, vom învăța mai întâi ce sunt banii. Vom discuta despre diferitele tipuri de bani și despre rolul lor pe piețele financiare și vom învăța ce înseamnă cursul valutar.
2. Apoi, vom afla cum se creează banii și care este rolul Băncii Centrale și al băncilor comerciale în crearea banilor.
3. Mai târziu, vom discuta motivele pentru care folosim bani. Pentru a face acest lucru, ne vom concentra pe nevoi și dorințe.
4. După aceea, vom înțelege deciziile referitoare la bani. Vom învăța câteva concepte cheie, cum ar fi câștigurile, cheltuielile (consumul), economiile, investițiile, împrumuturile, datoriile și protecția.
5. În cele din urmă, vom discuta de ce trebuie să învățăm despre bani. Învățarea despre cum să luăm decizii cu privire la bani ne va ajuta să ne folosim banii cu înțelepciune și să luăm cele mai bune decizii monetare. Atunci când luăm decizii bune cu privire la bani, vom putea să ne atingem obiectivele financiare în viață. De asemenea, vom avea suficienți bani și bogăție pentru libertate financiară.

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education
2022-1-TR01-KA220-VET-000085849

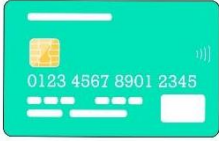

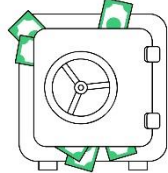
Co-funded by
the European Union

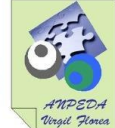

"Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education Project" is
licensed under a Creative Commons
Attribution 4.0 International License.

Pentru a înțelege cum să luăm decizii cu privire la bani, vom învăța semnificația diferitelor concepte financiare, cum ar fi: bani, Banca Centrală și băncile comerciale, cursul valutar, nevoi și dorințe, câștiguri, cheltuieli (consum), economii, investiții, împrumuturi, datorii și protejarea banilor noștri.

Să explicăm aceste concepte...

<p>Bani</p> 	<p>Bănci</p> 	<p>Curs valutar</p>
<p>Nevoi și dorințe</p> 	<p>Câștiguri</p> 	<p>Cheltuieli</p>
<p>Economii</p> 	<p>Investiții</p> 	<p>Împrumuturi</p>
<p>Datorii</p> 		<p>Protejare</p>

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education
2022-1-TR01-KA220-VET-000085849

"Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education Project" is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ce reprezintă banii?

Să începem cu banii.

Banii sunt un lucru special pe care îl folosim pentru a cumpăra lucruri pe care le dorim sau de care avem nevoie, cum ar fi skateboard-ul sau mâncarea.

Dacă vrem să cumpărăm ciocolată, plătim cu bani.

Cu ajutorul banilor putem cumpăra și vinde cu ușurință lucruri.

A fost o vreme când banii nu existau, oamenii obișnuiau să schimbe lucruri (produse) cu lucruri (produse) Un astfel de sistem de schimb de bunuri și servicii (produse/lucruri) pentru bunuri și servicii (produse/lucruri) fără a folosi bani se numește sistem de troc.

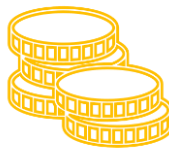
Imaginați-vă că nu existau bani.

În sistemul de troc, dacă vrem să cumpărăm o carte de la prietenul nostru, ar trebui să găsim ceva ce vrea prietenul nostru în schimb. Poate că prietenul nostru vrea o bucată de ciocolată. Așadar, trebuie să găsim ciocolată pentru a obține cartea pe care o dorim. Dar ce se întâmplă dacă nu avem ciocolată?

Ar fi greu să obținem cartea, nu-i așa?

Tipuri de bani

Tipurile de bani pe care le folosim astăzi sunt: hârtie, metal (monede) sau electronice (card de debit).

Moneda

Moneda este forma fizică a banilor, sub formă de monede și hârtii de valoare.

Fiecare țară are, de obicei, propria sa monedă. În Turcia, banii sunt folosiți sub forma monedei turcești, cunoscută sub numele de "liră turcească (TL)". Dăm 3 TL atunci când cumpărăm apă de la cantina școlii.

Moneda din România este leul. Euro este moneda folosită în multe țări europene, cum ar fi Italia și Grecia. În Italia și Grecia, folosim euro pentru a cumpăra bunuri sau lucruri.

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education
2022-I-TRO1-KA220-VET-000085849

Co-funded by
the European Union

"Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education Project" is
licensed under a Creative Commons
Attribution 4.0 International License.

Un card de debit electronic este un card mic, din plastic dur, pe care îl folosim pentru a cumpăra lucruri. Acest card este conectat direct la contul nostru bancar. Atunci când folosim cardul de debit, folosim banii noștri din bancă.

Alte tipuri de bani vor fi discutate mai detaliat în modulul 4.

Rolul banilor pe piețele financiare

Există două grupuri în sistemul financiar: creditorii și debitorii de bani.

Creditorii sunt persoanele care au o grămadă de bani. Ei au mai mulți bani decât au nevoie. Acești oameni merg la bănci și deschid conturi de depozit.

Există, de asemenea, și debitori. Acești oameni nu au suficienți bani pentru a cumpăra ceea ce au nevoie sau își doresc, cum ar fi o casă, o tabletă sau mobilă. Așa că merg la bancă pentru a lua bani.

Băncile sunt instituții financiare.

Ele acționează ca o punte de legătură între creditori și debitori de bani.

Să explicăm cum se transferă banii de la creditori la debitori cu ajutorul băncilor.

Oamenii care au bani în plus își duc banii la bănci. Aceștia își păstrează banii în bancă pentru o perioadă de timp. Și apoi îi iau înapoi împreună cu plata unei dobânzi.

Să ne imaginăm că avem 1 000 de euro în plus, putem merge la o bancă și să ne punem banii în contul nostru bancar. Apoi, după un an, banca ne plătește 1050 de euro. Cei 50 de euro în plus reprezintă plata dobânzii pe care o primim de la bancă.

De ce și cum ne dă banca acești 50 de euro în plus?

Atunci când depunem cei 1000 de euro la bancă, banca dă acești bani unui debitor.

Acești 1 000 de euro reprezintă un împrumut pentru debitor.

Debitorul rambursează împrumutul și rata dobânzii către bancă după o perioadă de timp. Debitorul plătește 1100 de euro băncii. În acest caz, 100 de euro reprezintă plata dobânzii.

Banca ia 50 de euro pentru serviciile sale și ne dă 50 de euro nouă.

Acest exemplu ne arată rolul băncilor în transferul de bani de la creditori la debitori.

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education
2022-I-TRO1-KA220-VET-000085849

"Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education Project" is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ce reprezintă cursul valutar?

Moneda este forma fizică a banilor, sub formă de monede și hârtii de valoare.

Diferite țări folosesc diferite tipuri de monede.

Acestea folosesc denumiri diferite pentru banii lor.

De exemplu, moneda turcească se numește liră turcească, TL.

Moneda României este Leul.

Euro este moneda utilizată în Italia și Grecia.

Cursul valutar este valoarea unei monede în raport cu o altă monedă.

1 euro valorează 30 TL. Acesta este cursul valutar.

În Turcia, când mergem la o bancă sau la o casă de schimb valutar și dăm 10 euro, ei ne dau 300 TL.

1 leu valorează 6 TL.

1 euro valorează 5 lei.

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education
2022-I-TRO1-KA220-VET-000085849

Co-funded by
the European Union

"Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education Project" is
licensed under a Creative Commons
Attribution 4.0 International License.

EXCHANGE RATE

€ EUR/TRY	30,1343
€ EUR/LEU	5,02321
lei LEU/EUR	0,2043
lei LEU/TRY	6,0342

Cum sunt creați banii?

În Turcia, monedele de lire turcești sunt emise de Ministerul Trezoreriei și Finanțelor, iar banii de hârtie (numerar) sunt tipăriți de Banca Centrală a Republicii Turcia (CBRT). Atunci când Banca Centrală tipărește bani, aceasta face o mulțime de lucruri pentru a-i face dificil de copiat. Chiar dacă sunt numiți bani de hârtie, aceștia nu sunt făcuți din același tip de hârtie pe care scriem. Dacă ar fi așa, ar fi mai ușor de copiat. De asemenea, nu ar dura foarte mult timp. De exemplu, în Turcia, banii de hârtie sunt făcuți din fibre de bumbac 100%. Banii de hârtie sunt tipăriți folosind cerneală colorată specială. Această hârtie nu este fluorescentă la lumina UV.

Banca Națională a României tipărește bani de hârtie și monede în România. Hârtia monetară este fabricată din polimer. Banii includ caracteristici speciale, cum ar fi filigranele și hologramele. Putem vedea un fir negru atunci când ținem banii la lumină.

În Italia, Banca Italiei, iar în Grecia, Banca Greciei emite bancnote și monede euro.

Bancnotele euro sunt fabricate din fibră de bumbac pur. Acest material sporește durabilitatea banilor de hârtie. Bancnotele euro conțin măsuri de securitate complexe, cum ar fi filigranele și caracteristicile cernelii invizibile.

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education
2022-1-TR01-KA220-VET-000085849

"Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education Project" is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Decizii legate de bani

În fiecare zi luăm decizii legate de bani. Dacă cunoaștem conceptele cheie, putem lua decizii mai bune și ne putem spori bunăstarea. Aceste concepte sunt: Câștig, Cheltuieli (consum), Economii, Investiții, Împrumuturi, Datorii și Protecție.

Haideți să le învățăm una câte una.

Ce reprezintă câștigul?

Există o mulțime de modalități prin care putem câștiga bani. Noi le numim "a face bani".

Mulți oameni câștigă bani prin muncă.

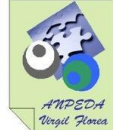
De exemplu, profesorii noștri lucrează într-o școală și predau engleza, istoria și așa mai departe pentru a câștiga bani. Bani pe care îi primesc de la școală reprezintă venitul lor.

Unii oameni vând bunuri pentru a câștiga (face) bani. De exemplu, proprietarii magazinelor de jucării vând jucării pentru a câștiga bani. Acesta este venitul lor.

Unii oameni oferă servicii pentru a face bani. De exemplu, coaforii ne tund părul. Iar noi îi plătim coafezei niște bani pentru acest serviciu. Acesta este venitul lor.

Putem primi bani de buzunar de la părinții noștri. Să spunem că părinții noștri ne dau 10 euro în fiecare săptămână, acesta este venitul nostru săptămânal.

Acest subiect este discutat mai detaliat în modulul 3.

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education
2022-1-TR01-KA220-VET-00005949

Co-funded by
the European Union

"Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education Project" is
licensed under a Creative Commons
Attribution 4.0 International License.

Ce reprezintă cheltuiala?

Folosim (cheltuim) banii pe care îi câștigăm pentru a cumpăra lucrurile de care avem nevoie sau pe care ni le dorim.

Ce este o nevoie? O nevoie este ceva ce trebuie să avem pentru a supraviețui, cum ar fi hrana, adăpostul și îmbrăcămintea. Trebuie să bem apă pentru a supraviețui, deci apa este o nevoie.

O dorință este un lucru frumos/distractiv, dar fără de care putem trăi. Ar fi frumos să cumpărăm o înghețată și să o mâncăm, dar înghețata nu este necesară pentru a supraviețui, putem trăi și fără înghețată. Așadar, înghețata este o dorință.

Nu avem bani nelimitat, așa că trebuie să facem alegeri. De obicei, cumpărăm lucrurile de care avem nevoie înainte de a cumpăra ceea ce ne dorim. De exemplu, ar trebui să cumpărăm mai întâi un prânz sănătos și apoi să vedem dacă ne rămân suficienți bani pentru desert. Cunoașterea diferenței dintre nevoi și dorințe ne poate ajuta să fim mai responsabili cu banii noștri.

Ce reprezintă economiile?

Uneori trebuie să decidem dacă să ne cheltuim banii acum sau să îi păstrăm pentru viitor.

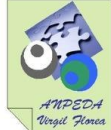
Venitul care rămâne după ce am cheltuit banii reprezintă economiile noastre.

Să presupunem că venitul nostru săptămânal este de 10 euro. Am cheltuit 8 euro pentru a cumpăra prânzul. Au mai rămas 2 euro.

Îi putem cheltui pentru a cumpăra o jucărie mică pe care ne-o dorim chiar acum sau putem pune 2 euro în banca noastră de bănuți (borcanul de economii) timp de 3 săptămâni, să economisim 6 euro și să cumpărăm o jucărie mai mare pe care ne-o dorim.

Putem economisi banii în banca noastră de monede de acasă sau putem deschide un cont de economii la o bancă.

Când banii noștri sunt în bancă, putem câștiga niște bani în plus. Acest lucru se numește dobândă.

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education
2022-1-TR01-KA220-VET-000085849

Co-funded by
the European Union

"Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education Project" is
licensed under a Creative Commons
Attribution 4.0 International License.

Ce reprezintă investițiile?

Să spunem că avem 40 de euro bani de buzunar pentru fiecare lună. Să presupunem că vom cheltui 30 de euro și vom economisi 10 euro în banca noastră de bănuți. Putem economisi 120 de euro într-un an.

Dacă nu preferăm să ne cheltuim imediat cei 120 de euro și dacă vrem ca banii noștri să crească, putem acționa. De exemplu, putem cumpăra astăzi o jucărie cu 120 de euro și să o vindem cu 130 de euro pe internet. Această acțiune se numește investiție, deoarece banii noștri cresc de la 120 de euro la 130 de euro.

Cum vom ști cât să cheltuim, să economisim și să investim?

Cum vom ști cât de mult să cheltuim, să economisim și să investim?

Pentru a avea independență financiară, trebuie să învățăm cum să ne gestionăm banii. Un buget este un plan foarte util pentru a ne gestiona banii. În primul rând, ne notăm veniturile (banii pe care îi câștigăm sau îi primim) Apoi ne notăm cheltuielile (banii pe care îi cheltuim) Apoi vedem ce rămâne pentru economii și investiții.

Crearea unui buget ne ajută să trăim în limita mijloacelor noastre. Un buget ne poate salva de la cheltuirea banilor pe care nu îi avem. Ar trebui să ne cheltuim banii cu înțelepciune. Ar trebui să ne gândim întotdeauna dacă avem cu adevărat nevoie sau dorim acel lucru.

Există câteva reguli de utilizare a banilor noștri. De exemplu, regula 50-30-20. Aceasta spune că ar trebui să cheltuim 50% din banii noștri pentru nevoi, 30% pentru dorințe și 20% pentru economii. Un buget ne poate ajuta să ne creăm propria regulă de gestionare a banilor noștri. Ne putem gândi la nevoile și dorințele noastre și apoi putem economisi restul. Ar trebui să începem să ne economisim banii de la o vârstă fragedă pentru a fi independenți din punct de vedere financiar în viitor.

Cel mai bun moment pentru a începe să economisiți și să investiți este acum!

Vom afla mai multe despre această tematică în modulul 5.

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education
2022-I-TROI-KA220-VET-000085849

"Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education Project" is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Ce reprezintă datoria?

Dacă cheltuim mai mulți bani decât avem, atunci ne îndatorăm. Datoria este suma de bani pe care o împrumutăm de la altcineva și care trebuie rambursată.

Să ne imaginăm că venitul nostru săptămânal este de 10 euro. Vrem să cumpărăm o placă de skateboard pentru 50 de euro.

Putem găsi 40 de euro în plus de la prietenul nostru. Acești 40 de euro reprezintă datoria noastră și trebuie să îi restituim prietenului nostru în 4 luni. În timp ce ne plătim datoria, îi dăm prietenului nostru banii împrumutați plus o mică sumă suplimentară, numită dobândă. Să spunem că plătim 45 de euro înapoi. Cei 5 euro în plus reprezintă dobânda. Dacă nu avem suficienți bani pentru a ne rambursa datoria, putem face două lucruri. Putem să ne vindem skateboardul și să dăm banii primiți prietenului nostru. Putem să-i dăm skateboardul prietenului nostru. Așadar, dacă nu ne putem plăti datoria, ne pierdem skateboardul.

Protejarea banilor noștri

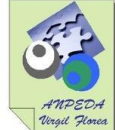
Cum ne vom proteja banii?

Pentru a ne proteja împotriva pierderilor financiare, putem cumpăra o asigurare.

Imaginați-vă că economisim 1 000 de euro în pușculița noastră pentru a cumpăra un iPad nou. Dacă ne este furat iPad-ul, compania de asigurări ne dă 1000 de euro pentru a cumpăra un nou iPad. Așadar, ne protejăm împotriva furtului prin încheierea unei asigurări.

Sau părinții noștri pot avea asigurare pentru mașina noastră. Dacă cineva ne lovește mașina, mașina noastră este avariata. Trebuie să o ducem la service. Facem o plată către mecanic. Dacă avem asigurare, nu plătim mecanicul, ci compania de asigurări plătește pentru mașina noastră. Cumpărarea unei asigurări pentru mașina noastră ne protejează de cheltuielile suplimentare pe care trebuie să le facem din cauza accidentelor.

De asemenea, ne putem proteja banii punându-i într-un cont bancar.

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education
2022-I-TRO1-KA220-VET-000085849

Co-funded by
the European Union

"Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education Project" is
licensed under a Creative Commons
Attribution 4.0 International License.

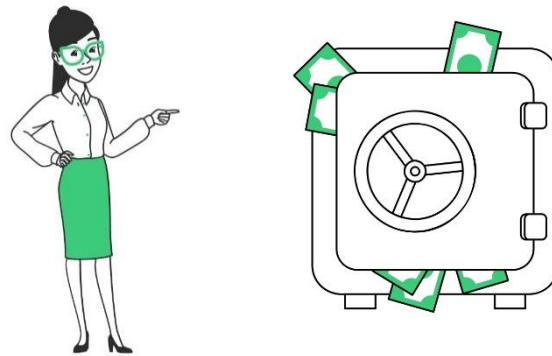
Dacă prețul tuturor lucrurilor crește în țara noastră, banii noștri își pierd din valoare dacă îi ținem în pușculița noastră.

Să ne imaginăm că am economisit 1 000 de euro în pușculița noastră.

Să presupunem că prețul unui iPad este astăzi de 1000 de euro. Dacă mergem la un magazin, putem cumpăra un iPad cu cei 1000 de euro.

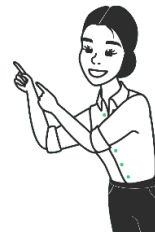
Să presupunem că ne dorim un iPad roz, iar vânzătorul spune că iPad-ul roz va fi disponibil peste două luni. Deci, decidem să îl cumpărăm peste două luni pentru că ne dorim un iPad roz. Apoi, deoarece prețurile cresc constant în țara noastră, vom vedea că prețul iPad-ului va fi de 1020 de euro peste două luni. Așadar, nu vom putea cumpăra un iPad cu cei 1000 de euro ai noștri. Această creștere a prețului iPad-ului este inflație. Inflația înseamnă creșterea prețului a ceea ce dorim să cumpărăm.

Cum ne putem proteja banii în acest scenariu? Atunci când economisim 1000 de euro, putem merge la o bancă și deschide un cont de economii. După două luni, banca ne dă 1020 de euro. Este grozav, deoarece prețul iPad-ului este tot de 1020 de euro acum. Și îl putem cumpăra.

Ce am învățat?

- BANII ȘI DECIZIILE PRIVIND BANII
- CONCEPTE FINANCIARE
- LIBERTATEA FINANCIARĂ

În fiecare zi luăm decizii legate de bani. Primim bani, cumpărăm lucruri și cheltuim bani. Economisim o parte din banii noștri. Noi suntem cei care suntem responsabili pentru aceste decizii. De asemenea, noi suntem cei care resimțim efectele. De aceea, este important să cunoaștem elementele de bază ale gestionării banilor noștri. În acest modul am învățat concepte financiare de bază, cum ar fi: bani, câștigarea banilor, cheltuieli, economisire, investiții, împrumuturi, datorii și protejarea banilor noștri.

Haideți să rezolvăm rebusul.

VSL on Finance

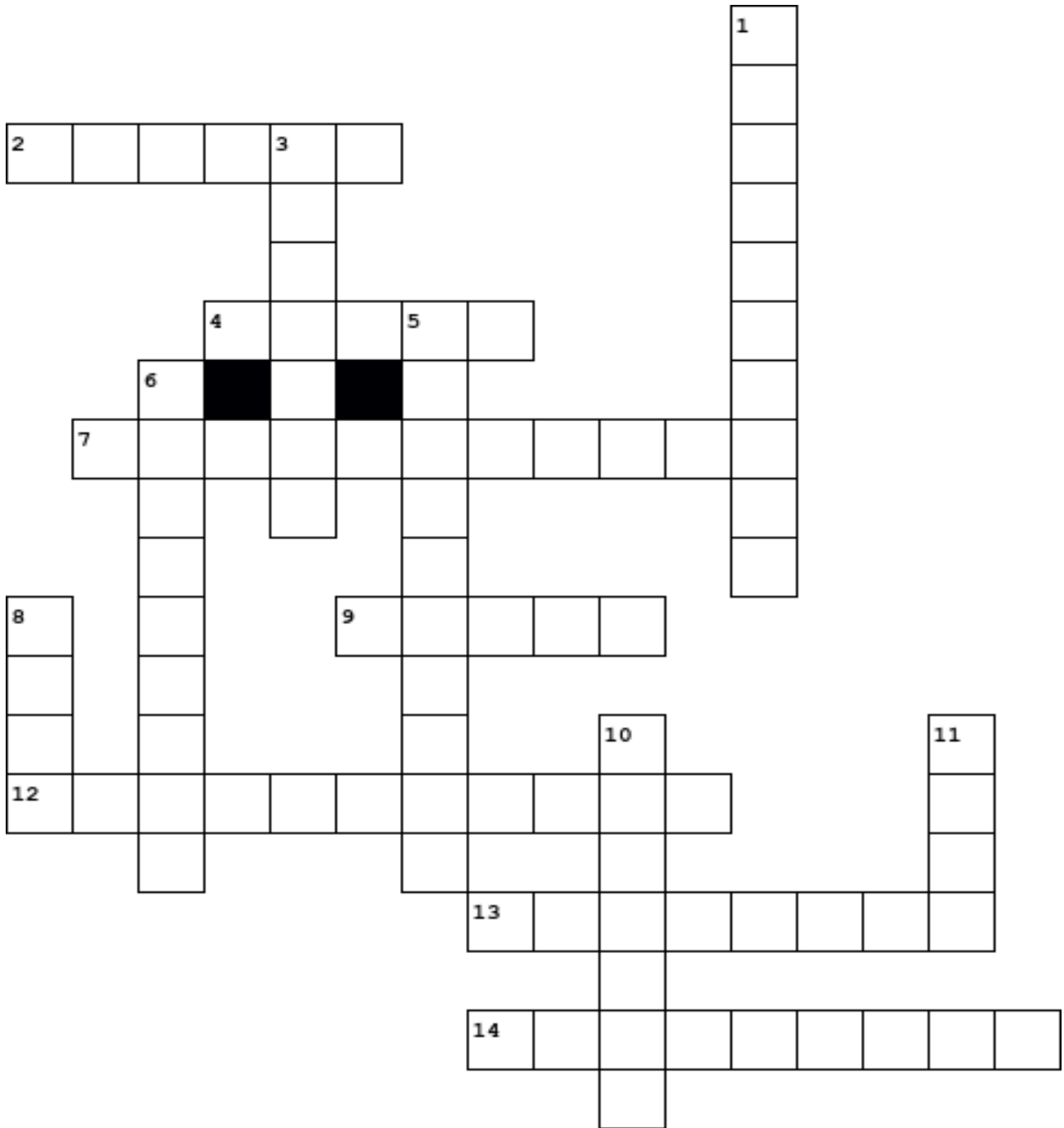
Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education
2022-1-TR01-KA220-VET-000085849

Co-funded by
the European Union

"Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education Project" is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Cuvinte: investitie asigurare carddebit dobanda cheltuieli moneda troc buget cursvalutar
economii banca castiguri datorie bani

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education
2022-I-TROI-KA220-VET-000085849

Co-funded by
the European Union

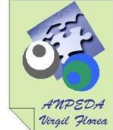
"Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education Project" is
licensed under a Creative Commons
Attribution 4.0 International License.

Orizontal

2. Forma fizică a banilor sub formă de monede și hârtie
4. O punte de legătură între creditori și debitori de bani
7. Un card mic, din plastic dur, pe care îl folosim pentru a cumpăra lucruri
9. Un plan pentru gestionarea banilor noștri
12. Valoarea unei monede în raport cu o altă monedă
13. Bani care rămân după cheltuielile noastre
14. Protejează banii în caz de furt sau accident

Vertical

1. O acțiune care ne crește banii
3. Bani în plus pe care îi primim dacă îi depunem într-o bancă
5. Utilizarea banilor noștri pentru a cumpăra lucrurile de care avem nevoie sau pe care le dorim
6. A face bani
8. Schimbul de bunuri contra bunuri fără a folosi bani
10. Bani pe care îi împrumutăm de la altcineva și care trebuie restituiți
11. Un lucru special pe care îl folosim pentru a cumpăra lucruri pe care le dorim sau de care avem nevoie

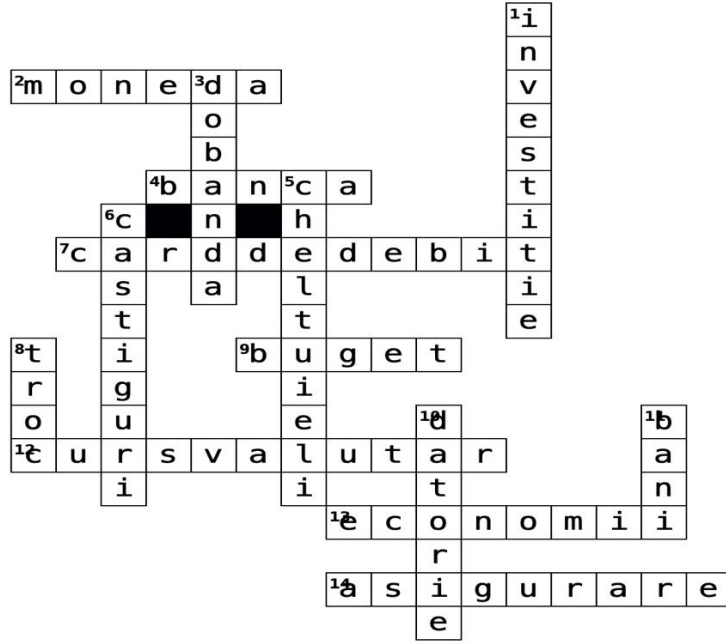
VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and
Inclusive Vocational Education
2022-I-TRO1-KA220-VET-000085849

"Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education Project" is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

- Aici sunt răspunsurile. Cum v-ați descurcat?

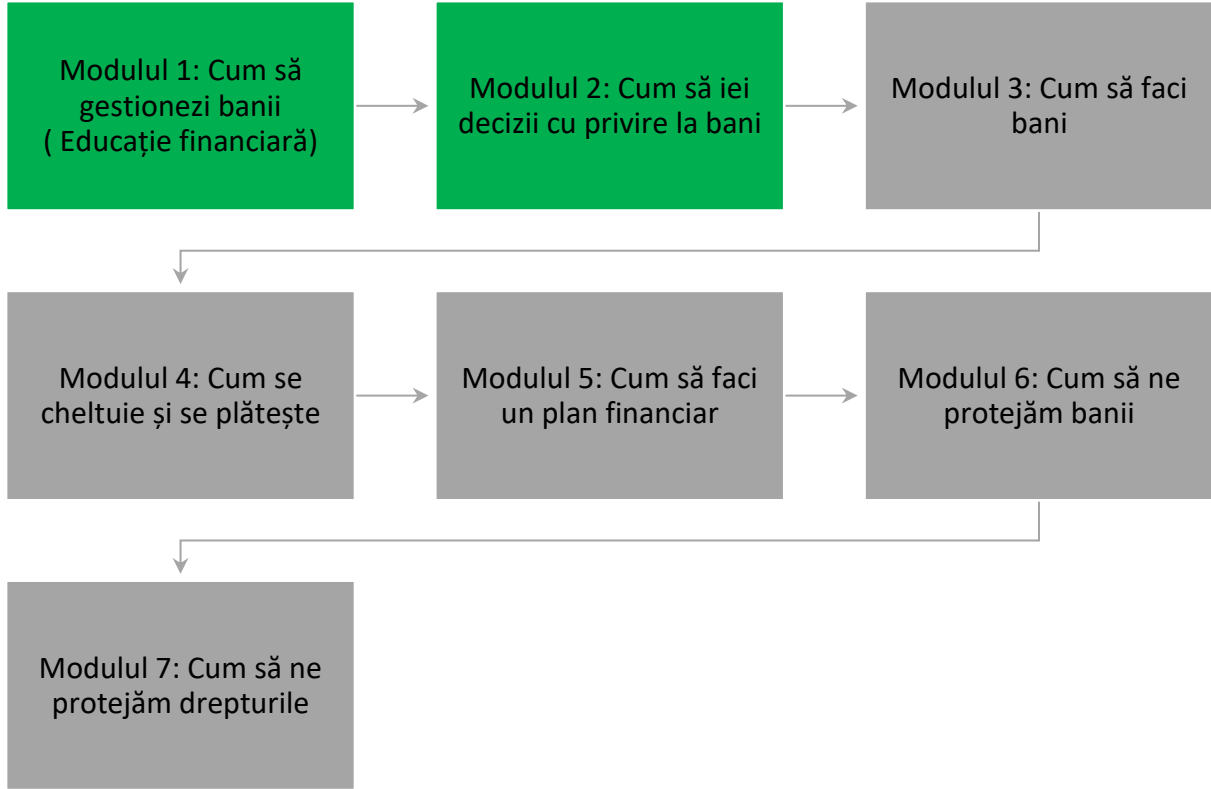
VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education
2022-I-TRO1-KA220-VET-000085849

"Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education Project" is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.

Felicitări – Modulul 2

Conceptele de educație financiară și aplicațiile lor în viața noastră sunt discutate în detaliu în diferitele module ale programului.

Felicitări, ați încheiat modulul 2, în care am discutat pe scurt aceste subiecte.

VSL on Finance

Financial Literacy for Accessible and Inclusive Vocational Education
2022-1-TR01-KA220-VET-000085849